

به نام خداوند جان و خرد
مجله آموزشی پرستاری
فصلنامه علمی - پژوهشی انجمن علمی پرستاری ایران
دوره چهارم - شماره ۴ (پیاپی ۱۴) - زمستان ۱۳۹۴

- صاحب امتیاز: انجمن علمی پرستاری ایران
- مدیر مسؤول: دکتر فاطمه الحانی
- سردبیر: دکتر فاطمه الحانی
- معاون سردبیر: دکتر آذر طل
- شماره پروانه انتشار: ۹۴/۴۸۲۳ مورخ ۹۱/۲/۲۰
- شماره بین‌المللی منبع: ۳۸۱۲-۲۳۲۲
- شماره بین‌المللی نشریه الکترونیکی: e-ISSN ۲۳۲۲-۴۴۲۸

• **شورای نویسندگان** (به ترتیب حروف الفبا):

- دکتر محمد اسماعیل پور بندینی، استادیار دانشکده پرستاری و پیراپزشکی گیلان
- دکتر فاطمه الحانی، دانشیار گروه پرستاری دانشگاه تربیت مدرس
- دکتر منیر انوشه، دانشیار گروه پرستاری دانشگاه تربیت مدرس
- دکتر زهره پارسا یکتا، استاد دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران
- دکتر حمید پیروی، دانشیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- دکتر محمدعلی چراغی، دانشیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران
- دکتر محمدعلی حسینی، دانشیار دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
- دکتر سیده فاطمه حق دوست اسکویی، استاد دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- دکتر محمدرضا حیدری، استادیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه شاهد
- دکتر ناهید دهقان نیری، استاد دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران
- دکتر ناهید رژه، دانشیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه شاهد
- دکتر سادات سیدباقر مداح، استادیار دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
- دکتر نعیمة سیدفاطمی، دانشیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- دکتر آذر طل، دکترای آموزش بهداشت و ارتقای سلامت دانشگاه علوم پزشکی تهران
- دکتر عباس عبادی، دانشیار دانشکده پرستاری دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله
- دکتر عباس عباس زاده، استاد دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
- دکتر شهرزاد غیاثوندیان، استادیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران
- دکتر علی فخرموحدی، استادیار دانشکده پرستاری و پیراپزشکی سمنان
- دکتر مسعود فلاخی خشکناز، دانشیار دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
- دکتر انوشیروان کاظم نژاد، استاد گروه آمار زیستی دانشگاه تربیت مدرس
- دکتر عیسی محمدی، دانشیار گروه پرستاری دانشگاه تربیت مدرس
- دکتر ندا مهرداد، استادیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- دکتر حسن ناوی پور، استادیار گروه پرستاری دانشگاه تربیت مدرس
- دکتر علیرضا نیکبخت نصرآبادی، استاد دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران
- دکتر مجتبی ویس مرادی، استادیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران
- دکتر مجیده هروی، استادیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه شاهد
- دکتر فریده یغمایی، دانشیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

• **ویراستار انگلیسی:** علیرضا قریب

• **ویراستار فارسی:** دکتر فاطمه الحانی

• **حروفچینی و صفحه آرایی:** اکرم پورولی

• **طراح جلد:** اکرم پورولی

• **ناشر:** انجمن علمی پرستاری ایران

• **نشانی:** تهران - میدان توحید - دانشکده پرستاری و مامایی تهران

• **کدپستی:** ۱۴۱۹۷۳۳۱۷۱، **صندوق پستی:** ۱۴۱۹۵/۳۹۸، **تلفن و نمابر:** ۶۶۵۹۲۵۳۵

• **e-mail:** info@ajne.ir , **Website:** http://jne.ir

بررسی مقایسه ای عزت نفس در دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد اسلامی رشت و همبستگی آن با موفقیت تحصیلی

شیوا علیزاده^۱، *آسیه نمازی^۲، سبحانه کوچک زاده طالعی^۳

۱- دانشجوی دکتری بهداشت باروری، عضو هیئت علمی گروه مامایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت، رشت، ایران.
۲- کارشناس ارشد مامایی، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت، رشت، ایران (نویسنده مسؤل)
پست الکترونیکی: anamazideh@yahoo.com
۳- کارشناس ارشد پرستاری، عضو هیئت علمی گروه پرستاری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت، رشت، ایران.

نشریه آموزش پرستاری دوره ۴ شماره ۴ زمستان ۱۳۹۴ ۱۷-۲۵

چکیده

مقدمه: عزت نفس یکی از مهمترین عوامل مؤثر در رشد مطلوب شخصیت انسان بوده و به احساس فرد نسبت به ارزشمندی و تأیید او نسبت به خودش گفته می شود. یکی از مهمترین اهداف آموزشی، موفقیت تحصیلی دانشجویان است. مطالعه حاضر با هدف مقایسه عزت نفس در دانشجویان مامایی و پرستاری دانشگاه آزاد رشت و همبستگی آن با موفقیت تحصیلی در آنها انجام شد.

روش: این مطالعه تحلیلی به روش سرشماری بر روی ۴۷۳ دانشجوی پرستاری و مامایی مشغول به تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی رشت در نیمسال دوم ۹۱-۹۲ انجام شد. اطلاعات با استفاده از پرسشنامه ای مشتمل بر دو قسمت: مشخصات فردی و پرسشنامه عزت نفس کوپراسمیت جمع آوری و موفقیت تحصیلی با معدل نیمسال قبل اندازه گیری شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار آماری SPSS/۱۶ و آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و تحلیلی (همبستگی پیرسون و آزمون تی مستقل) استفاده شد.

یافته ها: نتایج نشان داد که میانگین و انحراف معیار نمره عزت نفس دانشجویان مامایی و پرستاری به ترتیب: $4/45 \pm 32/49$ و $4/43 \pm 32/58$ بود. بین میانگین نمره عزت نفس دانشجویان پرستاری و مامایی اختلاف آماری معنی دار وجود نداشت ($p=0/82$) همچنین بین نمره معدل دانشجویان دو گروه پرستاری و مامایی با نمره عزت نفس شان نیز همبستگی آماری معنی داری مشاهده نشد. ($p=0/82$)
نتیجه گیری: با توجه به نتایج، اکثریت دانشجویان دارای سطح عزت نفس بالا بودند. به نظر می رسد توجه به این مفهوم برای ارتقاء بهداشت روانی و به تبع آن موفقیت تحصیلی در دانشجویان از اهمیت بسیاری برخوردار باشد، لذا توسعه برنامه های آموزشی دانشگاه در تمام ابعاد عزت نفس و لزوم ارتقاء آن در دانشجویان ضروری است.

کلید واژه ها: عزت نفس، دانشجوی پرستاری، دانشجوی مامایی، موفقیت تحصیلی.

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۹/۹

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۴/۲۹

مقدمه

ادراک و احساس هر فرد در مورد خودش بطور کلی تحت عنوان خودپنداره (self-concept) یا عزت نفس (self-esteem) شناخته می شود (۱). شکل گیری و ارتقای عزت نفس از زمان کودکی تا لحظه مرگ، مهمترین مسئله سلامت روانی و اجتماعی انسان است. باورها و ارزشیابی هایی که نسبت به خود در ذهن می پرورانیم، تعیین می کند که ما چه کسی هستیم، توان انجام چه کاری را داریم و چه کسی خواهیم شد. این افکار، فشارهای داخلی نیرومندی هستند که با ایجاد یک نیروی هدایت کننده، انسان را در سراسر زندگی به سوی رشد و تکامل پیش می برند (۲) کوپراسمیت (۱۹۶۷) چهار عامل را برای رشد عزت نفس مؤثر می داند: اولین عامل که مقدم بر تمام عوامل است، میزان احترام، پذیرش و علاقه مندی است که فرد دریافت می کند. دومین عامل، تجربه ها و موفقیت هایمان در زندگی، سومین عامل ارزشها و انتظاراتی است که بر مبنای آن تجربه ها را تفسیر می کنیم و چهارمین عامل، چگونگی پاسخ فرد به از دست دادن ارزش است (۳) می توان گفت که عزت نفس زائیده زندگی اجتماعی و ارزشهای آن است و در تعالی فعالیت های روزانه انسان به نوعی جلوه گر بوده و از مهمترین جنبه های شخصیت و ویژگیهای رفتاری انسان به شمار می رود (۴، ۵). در واقع ارزشیابی شخصی از خویش، قطعی ترین عامل در رشد روانی است. تصویری که فرد از خود دارد، بطور ضمنی در همه واکنش های ارزشی او تجلی می یابد. بطور کلی وقتی میزان عزت نفس بالا باشد، شخص فعالیت خود را افزایش داده، توانایی خود را در مواجهه با مشکلات و انجام وظایف متحول کرده و خویش را در سطح مطلوب و بالایی ارزیابی می کند (۶). با افزایش عزت نفس، احساس توانمندی و ارزشمندی در فرد به وجود می آید و تغییرات مثبتی همچون پیشرفت تحصیلی، افزایش تلاش برای کسب موفقیت، داشتن اعتماد به نفس بالا، بلند همت بودن و تمایل به داشتن سلامت بهتر در فرد پدیدار می شود (۸). Bertucci و همکاران در طی مطالعه ای گزارش کردند که افرادی که از عزت نفس بالاتری برخوردار هستند در مقایسه با اشخاص با عزت نفس کم، در برابر مسایل و مشکلات مقاومت بیشتری داشته، احتمال موفقیت آنها هم بیشتر است (۹). از طرف دیگر، عزت نفس به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر برایندهای یادگیری شناخته شده است. نادری و شریب در پژوهشی که در سال ۲۰۰۹ بر روی دانشجویان ایرانی

دانشگاه های مالزی انجام دادند اظهار داشتند، افرادی که از عزت نفس بالاتری برخوردار باشند موفقیت های بیشتری در امور تحصیلی خود نشان می دهند (۱۰). به نقل از کمالی صاحب نظران دیگری وجود دارند که رابطه ی مستقیم بین این دو متغیر را مورد تردید قرار داده، معتقدند عزت نفس بالا تأثیر مهمی بر عملکرد تحصیلی فرد نداشته اما عزت نفس پایین تأثیر بازدارنده ای بر پشتکار و عملکرد تحصیلی او دارد (۶). Trautwein و همکارانش در یک آزمایش طولی دقیق برای تعیین روابط متقابل میان عزت نفس، خودپنداره و پیشرفت تحصیلی بر روی یک نمونه بزرگ از شرق و غرب آلمان که روی دانش آموزان کلاس هفتم انجام گرفت، دریافتند که خودپنداره به طور قابل توجهی پیش بینی کننده دستاورد بعدی و پیش بینی کننده موفقیت است. اما، ارتباط دو طرفه بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی مشاهده نشد (۱۱).

با این وجود، تأثیر مستقیم اعتماد به نفس بر عملکرد تحصیلی همچنان مبهم باقی مانده است و تحقیقات طولی بیشتری برای کمک به درک و فهم ارتباط بین این دو متغیر مورد نیاز است (۱۲). در این میان یکی از دوره های پر تنش زندگی برای افراد، دوران دانشجویی است. زندگی در خوابگاه دانشجویی، ارزیابی دانشجو توسط اساتید و تلاش مستمر آنها برای رسیدن به اهداف خود، از مواردی است که در بین قشر غیر دانشجو هرگز مشاهده نمی شود (۱۳). یکی از مهمترین دغدغه های اساتید، مسئولین دانشگاه ها و خانواده های دانشجویان، موفقیت در تحصیل و جلوگیری از افت تحصیلی آنها است چرا که افت تحصیلی تأثیر به سزایی در سرنوشت فرد داشته و هزینه ی گزافی به خانواده و جامعه تحمیل می کند (۶). در این میان، گروه علوم پزشکی به ویژه پرستاری و مامایی از مشاغل پر استرس جامعه محسوب می شوند (۱۴). پرستاری حرفه ای است که اشتغال در آن نیازمند برخورداری از سطوح مطلوب سلامت روانی می باشد. نتایج به دست آمده از مطالعات نشان می دهد وضعیت سلامت روانی دانشجویان نه تنها تحصیل و زندگی روزمره، بلکه کیفیت عملکرد حرفه ای آنها در آینده و باقی ماندن آنان در حرفه پرستاری را متأثر از خویش خواهد ساخت. بنابراین، شناسایی عواملی که سلامت روان را تحت الشعاع قرار می دهند، از اهمیت ویژه ای برخوردار می باشد (۷).

مطالعه پیروی و همکاران بر روی دانشجویان پرستاری دانشگاه های علوم پزشکی تهران، نشان داد میانگن نمره عزت نفس در دانشجویان دختر $36/7 \pm 7/8$ بود و دانشجویان ترم هشتم

و پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی رشت را در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱، مورد بررسی قرار داده است. نمونه گیری به روش سرشماری انجام گرفت و کلیه دانشجویان مامایی و پرستاری مشغول به تحصیل در مقطع کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی رشت در نیمسال دوم ۹۲-۹۱ در آن شرکت داده شدند. از مجموع تعداد کل ۴۷۳ دانشجوی مشغول به تحصیل این دانشگاه (۲۲۳ دانشجوی مامایی و ۲۵۰ دانشجوی پرستاری)، ۴۳ نفر از دانشجویان مامایی و ۲۶ نفر از دانشجویان پرستاری که به اطلاعات پرسشنامه درخواستی به طور کامل پاسخ ندادند، دانشجویانی که سابقه مشکلات روانی در خود یا خانواده داشتند و کسانی که تمایل به شرکت در پژوهش نداشتند، از مطالعه خارج شدند و در مجموع ۴۰۴ نفر (۱۸۰ نفر دانشجوی مامایی و ۲۲۴ نفر دانشجوی پرستاری)، مورد بررسی قرار گرفتند. قابل ذکر است، پس از کسب مجوز انجام مطالعه از معاونت پژوهشی دانشگاه، از تمامی دانشجویان برای شرکت در مطالعه، رضایت شفاهی اخذ شد و به آنان اطمینان داده شد که داده ها بدون نام و فقط برای استفاده در پژوهش جمع آوری می شوند. سپس پرسشنامه ها در محل دانشکده ارائه و پس از تکمیل در همان روز از آن ها باز پس گرفته شد. مدت زمان پاسخ دهی ۳۰ دقیقه در نظر گرفته شد.

ابزار گردآوری داده ها، پرسشنامه ای مشتمل بر دو قسمت بود؛ بخش اول شامل مشخصات فردی مانند: سن، وضعیت تاهل، شغل و تحصیلات والدین، وضعیت اقتصادی، محل سکونت، معدل ترم قبل و در بخش دوم، پرسشنامه استاندارد شده عزت نفس کوپراسمیت (cooper smith) مورد استفاده قرار گرفت. کوپراسمیت در سال ۱۹۶۷ مقیاس عزت نفس خود را بر اساس تجدیدنظری که بر روی مقیاس عزت نفس راجرز و دیموند (Rogers and Dymond) انجام داد، تهیه و تدوین کرد (۳). این مقیاس دارای ۵۸ عبارت بوده و شیوه نمره گذاری این آزمون بصورت صفر و یک است به این معنا که در عبارات ۴-۸-۹-۱۴-۱۹-۲۰-۲۷-۲۸-۲۹-۳۳-۳۷-۳۸-۳۹-۴۲-۴۳-۴۷ به پاسخ بلی، نمره یک و به پاسخ خیر نمره صفر داده می شود و بقیه عبارات بصورت معکوس، نمره گذاری می شوند. خرده مقیاس اعتبار متشکل از ۸ گویه (گویه های ۶، ۱۳، ۲۰، ۲۷، ۳۴، ۴۱، ۴۸، ۵۵) است که امتیازی به آن تعلق نمی گیرد و نشان دهنده صداقت فرد در پاسخ دهی به سوالات می باشد. چنانچه فرد مورد پژوهش از این خرده مقیاس نمره بیش از ۴ کسب کند اعتبار آزمون پایین خواهد بود و نشان دهنده تدافعی بودن پاسخ دهنده حین

بیشترین میانگین نمره عزت نفس را کسب کردند. هر چند آزمونهای آماری ارتباط معنی داری را بین ترم تحصیلی دانشجویان و میانگین نمره عزت نفس در آنان نشان نداد. در این بررسی بین میانگین معدل دانشجویان و میانگین نمره عزت نفس ارتباط آماری معنی دار مشاهده شد (۱۵).

در مطالعه کمالی و همکاران بر روی دانشجویان پرستاری و مامایی زنجان، نتایج حاکی از آن بود که میانگین نمره عزت نفس در دانشجویان مامایی ($28/05 \pm 7/34$) بالاتر از دانشجویان پرستاری ($26/78 \pm 7/23$) است. همچنین همبستگی مثبت و معنی داری بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی دانشجویان وجود دارد (۶).

از آنجایی که رشته های پرستاری و مامایی جزء رشته های پر استرس محسوب می شود که دانشجویان علاوه بر تنش های محیط آموزشی، در معرض استرسهای محیط بالینی نیز قرار می گیرند، این موضوع می تواند باعث ایجاد مشکلاتی چون افت تحصیلی و بروز اختلالات جسمی و روحی گردد. با توجه به نقش عزت نفس به عنوان یک تعدیل کننده استرس، افراد برخوردار از عزت نفس بالاتر، در موقعیتهای استرس زا، احساس خودارزشمندی بالاتر داشته، لذا این احساس مانند یک حائل آنها را از تأثیرات سوء استرس مصون خواهد داشت. یکی از ابعاد مهم آموزش پرستاری و مامایی توسعه مهارت های غیر شناختی مانند عزت نفس و مفهوم خود دانشجویان در محیط دانشگاهی است. ساختار چند بعدی عزت نفس ناشی از عقاید فرد در مورد کلیه صفات و ویژگی های خود بوده که می تواند متأثر از متغیرهای درونی و بیرونی، از جمله مشخصات فردی دچار نوسان گردد (۱۵).

با توجه به اهمیت موضوع عزت نفس و تأثیری که بر روی سلامت افراد دارد، و با ذکر این نکته که مطالعه مشابه بر روی دانشجویان پرستاری و مامایی گیلان انجام نگرفته و وضعیت این مولفه در گروه های فوق الذکر برای ما مشخص نیست تا اقدامات لازم در این زمینه انجام گیرد، لذا ضرورت انجام چنین مطالعه ای با هدف مقایسه عزت نفس در دانشجویان مامایی و پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی رشت و همبستگی آن با موفقیت تحصیلی در آنان احساس شد.

روش مطالعه

پژوهش حاضر از نوع مطالعه توصیفی-تحلیلی بوده و به صورت مقطعی، عزت نفس و پیشرفت تحصیلی دانشجویان مامایی

دانشجویان مامایی و ۷۸/۹٪ دانشجویان پرستاری مجرد بودند. اکثریت دانشجویان مورد بررسی ما ترم چهارم بودند. سایر مشخصات دموگرافیک دانشجویان مامایی و پرستاری در جدول ۱ آورده شده است.

میانگین و انحراف معیار معدل دانشجویان مامایی و پرستاری مورد بررسی به ترتیب $1/16 \pm 16/86$ و $1/48 \pm 15/86$ بود (جدول شماره ۱). در ارتباط با هدف تعیین میزان عزت نفس در دانشجویان، میانگین و انحراف معیار نمره عزت نفس در دانشجویان مامایی $4/45 \pm 32/49$ به دست آمد و اکثر افراد این گروه (۹۲/۸ درصد) دارای سطح عزت نفس بالا بودند. همچنین میانگین و انحراف معیار نمره عزت نفس در دانشجویان پرستاری $4/43 \pm 32/58$ بود و ۹۲/۴ درصد از آنها دارای سطح عزت نفس بالا بودند. نتایج آزمون آماری حاکی از آن بود که بین میانگین نمره عزت نفس در دانشجویان دو گروه اختلاف آماری معنی دار وجود نداشت ($p=0/82$).

یافته های مطالعه نشان داد که ۹۴ درصد دانشجویان ممتاز پرستاری و ۹۱/۹ درصد دانشجویان ممتاز مامایی از عزت نفس بالا برخوردار بودند (جدول شماره ۲). همچنین میانگین و انحراف معیار نمرات عزت نفس به تفکیک ترم تحصیلی و رشته دانشجویان در جدول شماره ۳ آورده شده است. همانگونه که مشخص است بیشترین میانگین نمره مربوط به دانشجویان ترم دوم پرستاری بود ($4/47 \pm 33/35$). علاوه بر آن، آزمون پیرسون بین معدل دانشجویان مامایی و نمره عزت نفس در آنها ($I=0/60$ ، $p=0/42$) و نیز بین معدل دانشجویان پرستاری و نمره عزت نفس آنان ($p=0/06$)، همبستگی آماری معنی دار نشان نداد. همچنین بین ترم تحصیلی دانشجویان مامایی و نمره عزت نفس در آنها ($I=0/055$ ، $p=0/46$) و نیز ترم تحصیلی دانشجویان پرستاری و نمره عزت نفس در این گروه، همبستگی آماری معنی داری مشاهده نشد ($I=0/12$ ، $p=0/06$).

تکمیل پرسش نامه است، بدین معنی که نمره عزت نفس این فرد میزان واقعی آن نخواهد بود و لذا داده های مربوط به وی در تجزیه و تحلیل وارد نمی شد.

نهایتاً محدوده نمره کسب شده حداقل نمره صفر و حداکثر ۵۰ خواهد بود. نمره بیشتر نشانگر عزت نفس بالاتر است. لازم به ذکر است جهت توصیف داده ها میانگین نمره کلی عزت نفس دانشجویان به عنوان ملاک تعیین عزت نفس پایین و بالا قرار داده شد، بدین ترتیب بر اساس میانگین نمره عزت نفس کسب شده در واحدهای مورد پژوهش نقطه برش برابر ۲۵ و نمره کمتر از آن، معادل عزت نفس پایین و نمره بالاتر از آن، معادل عزت نفس بالا در نظر گرفته شد.

به نقل از جنتی، در مطالعه شکر کن که بر روی دانش آموزان دختر و پسر سال سوم دبیرستانهای تهران انجام شد، باز آزمایی این مقیاس برای دانش آموزان دختر و پسر به ترتیب ۰/۹۰ و ۰/۹۲ به دست آمد. روایی و پایایی پرسش نامه در مطالعات دیگر نیز از طریق اعتبار محتوا و آزمون مجدد تایید و مورد سنجش قرار گرفته است. ضریب پایایی پرسشنامه عزت نفس در مطالعه زارع ۰/۷۹ گزارش شد (۱۷، ۱۸).

در این مطالعه موفقیت تحصیلی دانشجویان بر اساس معدل ترم گذشته آنان مورد بررسی قرار گرفته است و در تقسیم بندی معدل بالاتر از ۱۷ دانشجوی ممتاز، معدل ۱۶/۹۹-۱۴ دانشجوی متوسط و معدل زیر ۱۳/۹۹ به عنوان دانشجوی ضعیف، در نظر گرفته شد.

داده ها پس از گردآوری با نرم افزار آماری SPSS.ver.۲۲ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. با استفاده از آزمون کلموگروف اسمیرنوف، فرض نرمال بودن توزیع داده ها مورد قبول قرار گرفت ($P>0/05$)، لذا در این پژوهش از آزمون پارامتریک استفاده شد. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی (توزیع فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و آمار تحلیلی (t -test) و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که در آن ضریب اطمینان ۹۵٪ و سطح معنی داری $P<0/05$ در نظر گرفته شد.

یافته ها

یافته های حاصل از پژوهش حاکی از آن است که میانگین و انحراف معیار سنی دانشجویان مامایی و پرستاری مورد بررسی به ترتیب $1/96 \pm 21/56$ و $2/41 \pm 21/29$ سال بود. $79/4\%$

جدول ۱: توزیع فراوانی دانشجویان مورد بررسی بر حسب مشخصات دموگرافیک

دانشجویان پرستاری		دانشجویان مامایی		مشخصات دموگرافیک	
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۳۷/۱	۸۳	۳۰/۶	۵۵	زیر ۲۰ سال	سن
۵۹/۴	۱۳۳	۶۶/۱	۱۱۹	۲۰-۲۵ سال	
۳/۶	۸	۳/۳	۶	بالتر از ۲۵ سال	
۷۸/۹	۱۹۷	۷۹/۴	۱۴۳	مجرد	وضعیت تاهل
۱۲/۱	۲۷	۲۰/۶	۳۷	متاهل	
۴۱/۱	۹۲	۳۲/۲	۵۸	زیر دیپلم	تحصیلات مادر
۵۸/۹	۱۳۲	۶۷/۸	۱۲۲	دیپلم و بالاتر	
۲۶/۳	۵۹	۱۹/۵	۳۵	زیر دیپلم	تحصیلات پدر
۷۳/۷	۱۶۵	۸۰/۶	۱۴۵	دیپلم و بالاتر	
۸۳	۱۸۶	۷۳/۳	۱۳۲	خانه دار	شغل مادر
۱۷	۳۸	۲۶/۷	۴۸	شاغل	
۵۶/۷	۱۲۷	۲۹/۴	۵۳	کارمند	
۵/۸	۱۳	۱/۱	۲	کارگر	
۳۷/۱	۸۳	۴۷/۸	۸۶	آزاد	شغل پدر
۰/۴	۱	۲۱/۷	۳۹	سایر	
۲۸/۹	۴۹	۲۵	۴۵	خوابگاه	
۷۸/۱	۱۷۵	۷۵	۱۳۵	با والدین	محل اقامت
۱۵/۱	۳۴	۱۲/۲	۲۲	ضعیف	
۶۷/۹	۱۵۲	۶۱/۷	۱۱۱	متوسط	
۱۷	۳۸	۲۶/۱	۴۷	بالا	
۲۹/۹	۶۷	۴۷/۸	۸۶	ممتاز	وضعیت اقتصادی
۶۶/۵	۱۴۹	۵۱/۷	۹۳	متوسط	
۳/۶	۸	۰/۶	۱	ضعیف	
۲۷/۵	۱۱۱	۱۸/۹	۳۴	۲	معدل دانشجویان
۳۴/۷	۱۴۰	۳۰	۵۴	۴	
۲۳/۵	۹۵	۲۸/۹	۵۲	۶	
۱۴/۴	۵۸	۲۲/۲	۴۰	۸	ترم تحصیلی

جدول ۲: مقایسه عزت نفس دانشجویان پرستاری و مامایی بر حسب معدل آن ها

دانشجویان پرستاری				دانشجویان مامایی				رشته تحصیلی
عزت نفس پایین		عزت نفس بالا		عزت نفس پایین		عزت نفس بالا		
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	سطح عزت نفس
۶	۴	۹۴	۶۳	۸/۱	۷	۹۱/۹	۷۹	ممتاز
۸/۱	۱۲	۹۱/۹	۱۳۷	۵/۴	۵	۹۴/۶	۸۸	متوسط
۱۲/۵	۱	۸۷/۵	۷	۱۰۰	۱	۰	۰	ضعیف

جدول ۳: میانگین نمرات عزت نفس در دانشجویان مورد بررسی به تفکیک ترم تحصیلی

پرستاری			مامایی			رشته تحصیلی
حداکثر نمره	حداقل نمره	میانگین و انحراف معیار	حداکثر نمره	حداقل نمره	میانگین و انحراف معیار	
۴۳	۲۱	۳۳/۳۵ ± ۴/۴۷	۴۴	۲۱	۳۱/۶۵ ± ۴/۵۷	ترم دوم
۴۰	۱۸	۳۲/۴۹ ± ۴/۰۵	۴۱	۲۲	۳۲/۷۴ ± ۴/۱۰	ترم چهارم
۳۹	۲۰	۳۱/۴۹ ± ۴/۶۱	۴۵	۲۲	۳۲/۷۹ ± ۴/۸۱	ترم ششم
۴۱	۲۱	۳۲/۳۹ ± ۵/۲۷	۴۲	۲۴	۳۲/۴۷ ± ۴/۳۸	ترم هشتم
P= ۰/۰۶			P= ۰/۴۶			نتیجه آزمون

بحث

تحصیل، دوستان و عوامل داخلی قرار گیرد. همچنین، نقش خانواده در شکل گیری عزت نفس اساسی به نظر می رسد (۲۱). اشخاصی که از عزت نفس بالا برخوردارند، در برابر مشکلات زندگی مقاومت بیشتری داشته از پشتکار بیشتری نیز برخوردارند و در نتیجه احتمال موفقیت شان بیشتر می شود (۸) برخی از پژوهشگران معتقدند که ارتباط مستقیم بین عزت نفس و موفقیت تحصیلی در دوره ی دانش آموزی بیشتر صادق است چرا که در این دوره، شایستگی اغلب فقط در گرفتن نمره بهتر خلاصه می شود. در حالیکه محیط دانشگاه ضمن اینکه یک محیط آموزشی است، یک محیط اجتماعی نیز هست و مخاطرات خاص خود را دارد. برخی از دانشجویان در دوران دانشجویی با مشکلات کم و بیش بزرگ رو به رو می شوند، مثل عدم علاقه به رشته تحصیلی، احساس ناتوانی در یادگیری، انتخاب واحد نادرست، احساس اجبار در پذیرفتن مقررات آموزشی، مشکلات محیط خوابگاه، نیاز مالی، غربت، نگرانی نسبت به شغل آینده. البته همه مسائل روانی و اجتماعی دانشجویان برخاسته از شرایط آموزشی یا اجتماعی دانشگاه نیست و ویژگیهای شخصی و خانوادگی آنها نیز دخالت دارد (۱۶، ۲۲).

بسیاری از افرادی که پیشرفت تحصیلی مناسبی ندارند، از مکانیسم های دیگری برای حفظ عزت نفس خود استفاده می کنند (۸). بنابراین به نظر می رسد عزت نفس می تواند بطور غیرمستقیم، تأثیر چشمگیری در پیشرفت و کسب موفقیت افراد داشته باشد (۲۳). در مطالعه حاضر هر چند تفاوت آماری معنی داری بین میانگین معدل دانشجویان و نمره عزت نفس آنها وجود نداشت، که می تواند ناشی از کم بودن تعداد دانشجویان مورد بررسی در گروه با معدل پایین باشد، ولی نتایج کلی بیانگر آن است که بیشترین درصد دانشجویان با عزت نفس بالا را دانشجویان ممتاز تشکیل می دهند.

از جمله محدودیت های این مطالعه می توان به شرایط عاطفی و روانی دانشجو حین تکمیل پرسشنامه ها اشاره کرد که می توانست پاسخ آنها را تحت تأثیر قرار دهد و کنترل این امر از اختیار پژوهشگر خارج بود. همچنین قضاوت ما بر موفقیت تحصیلی دانشجویان بر اساس معدل گزارش شده توسط خود آنان بود که میزان صحت آن بر اساس اطمینانی است که به آنها نمودیم. برای کنترل این عامل پژوهشگران تلاش کردند با توضیح اهداف تحقیق بیشترین میزان همکاری دانشجویان را کسب نمایند. از طرف دیگر در خیلی از مطالعات تأثیر جنسیت بر عزت نفس سنجیده شده است. در مطالعه حاضر به علت محدود بودن تعداد دانشجویان پسر مشغول به تحصیل در رشته پرستاری (۴ نفر)، تأثیر جنسیت بر عزت نفس مورد مطالعه قرار نگرفت. با توجه به اینکه عملکرد خانواده، محیط

نتایج مطالعه حاکی از سطح عزت نفس بالا در دانشجویان مامایی و دانشجویان پرستاری بوده است. ولی بین میانگین نمره عزت نفس در دو گروه دانشجویان، اختلاف آماری معنی دار وجود نداشت. کمالی و همکاران در مطالعه خود در سال ۱۳۸۸ در زنجان دریافتند؛ در مقایسه ی میانگین نمرات عزت نفس، گرچه دانشجویان رشته ی مامایی بالاترین و دانشجویان رشته پرستاری پایین ترین سطوح عزت نفس را داشتند، ولی آزمونهای آماری از این نظر اختلاف معنی داری را بین گروه ها نشان نداد (۶). جنتی و همکاران در دانشکده پرستاری و مامایی مازندران، در مطالعه ای که انجام دادند دریافتند که افزون بر ۹۱ درصد از کل دانشجویان دارای عزت نفس بالا بوده اند. بطوریکه ۸۷/۳ درصد دانشجویان مامایی و ۹۳/۹ درصد دانشجویان پرستاری از سطح عزت نفس بالا برخوردار بودند. ولی آزمونهای آماری، تفاوت معنی داری بین سطح عزت نفس در دو گروه پرستاری و مامایی را نشان نداد (۱۸) که با نتایج مطالعه حاضر، همسو می باشد.

برخلاف مطالعه حاضر، عزیزی و همکاران در نتایج مطالعه خود دریافتند که اکثر دانشجویان پرستاری از عزت نفس پایین برخوردار بودند (۱۳).

سایر نتایج مطالعه حاضر حاکی از آن است که بین میانگین معدل دانشجویان مامایی و پرستاری با نمره عزت نفس آنها، اختلاف آماری معنی دار وجود نداشت. همانند مطالعه حاضر، در بررسی زارع و همکاران نیز ارتباط معنی داری بین نمره عزت نفس با وضعیت تحصیلی دانشجویان بدست نیامد (۱۷) دل آرام و همکاران طی تحقیقی دریافتند که نمرات کل عزت نفس در دانشجویان مشروط (۱۹/۶۰) بسیار کمتر از دانشجویان غیرمشروط (۳۱/۷۶) می باشد (۱۶). برخلاف نتایج مطالعات فوق، کمالی در مطالعه خود، همبستگی مثبت و معنی داری بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی دانشجویان نشان داد (۶) نتایج مطالعات پیروی و همکاران در سال ۱۳۹۱ و حسینی و همکارانش در سال ۱۳۸۶ نیز حاکی از ارتباط آماری معنی داری بین عزت نفس با معدل کل و پیشرفت تحصیلی دانشجویان بود (۱۵، ۱۹). مولوی و همکاران در خصوص عوامل مؤثر بر انگیزش تحصیلی نشان دادند، عزت نفس یکی از عوامل مؤثر در افزایش انگیزه ی تحصیلی است. در واقع عزت نفس با تحت تأثیر قرار دادن شخص، می تواند در صورت بالا بودن، سبب انگیزه تحصیلی و در صورت پایین بودن سبب بی انگیزگی دانشجویان شود (۲۰). عزت نفس می تواند تحت تأثیر عوامل بسیاری، مانند محیط

انکارناپذیر عزت نفس با توانایی برقراری تعاملات بین فردی به عنوان جزء تفکیک ناپذیر فرآیند مراقبتی مؤثر، شناسایی مداخلات احتمالی عوامل مرتبط با عزت نفس در این دانشجویان می تواند گام مؤثری در بهبود کیفیت مراقبتهای ارائه شده توسط این گروه های علوم پزشکی در آینده باشد.

آموزشی، شیوه آموزش اساتید و دوستان نیز ممکن است بر روی مفهوم عزت نفس و موفقیت تحصیلی در افراد تاثیر گزار باشد، و موارد فوق الذکر در این مطالعه مورد بررسی قرار نگرفت، پیشنهاد می شود مطالعه ای با هدف بررسی عوامل تاثیر گزار بر روی عزت نفس دانشجویان انجام گیرد.

تشکر و قدردانی

از کلیه دانشجویان مامایی و پرستاری که وقت گرانبهای خود را در اختیار ما قرار داده و با حوصله به سوالات پرسشنامه پاسخ دادند، و نیز از معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت که در اجرای این امر ما را یاری کردند، تشکر و قدردانی می شود.

نتیجه گیری

عزت نفس یکی از عوامل مهم در سلامت روان است که نقش مهمی در ارتقاء آن دارد. نتایج پژوهش حاضر، نشاندهنده سطح بالای عزت نفس در میان دانشجویان مامایی و پرستاری بود. از آنجائیکه شغل مامایی و پرستاری و مامایی از مشاغل پر استرس و در تعاملات بسیار با افراد اجتماع می باشد و با توجه به ارتباط

References

- 1- Shahbazi M, Vazini taheer A. A survey to the mental health and Self-esteem of freshmen and seniors at a military university. *Journal of Military Medicine*. 2013;15(2):103-10.
- 2- Boshlideh K, Yoosefi N, Haghghi jamal, Behrooziy N. An investigation of psycho-metric properties of rosenberg self-esteem scale in students of shahid chamran university in Ahvaz. *Journal of Educational Psychology Studies*. 2012;9(15):42-66. (persian)
- 3- Coopersmith, S. *The antecedents of self-esteem*. San Francisco: Freeman, 1967.
- 4- Moshki M, Noori Sistani M, Noshin P, . Association of health locus control theory and self-esteem with physical activity in niversity students *Journal Sabzevar University of Medical Science*. 2009;16(3):142-9. (persian)
- 5- Shoakazemi M, Momenijavid M. A comparative study of the relationship behavior, self-esteem and religious orientation among student-athletes and non-athletes. *Journal of Issues in Islamic education*. 2012;19(12):169-90. (persian)
- 6- Kamali S, Jafari E, Fathi A, . Correlation between academic achievement and self-esteem in students of zanzan faculty of nursing and midwifery 1388. *J Med Edu Dev*. 2009;2(2):17-24.(persian)
- 7- Ni C, Liu X, Hua Q, Lv A, Wang B, Yan Y. Relationship between coping, self-esteem, individual factors and mental health among Chinese nursing students: a matched case-control study. *Journal of Nurse Education Today*. 2010; 30(4): 338-343.
- 8- Barkhordary M, Jalalmanesh Sh, Mahmodi M. The Relationship between Critical Thinking Disposition and Self Esteem in Third and Forth Year Bachelor Nursing Students. *Iranian Journal of Medical Education*. 2009;9(1):13-9. (persian)
- 9- Bertucci A, Conte S, Johnson DW, Johnson RT. The impact of size of cooperative group on achievement, social support, and selfesteem. *The Journal of general psychology*. 2010;137(3):256-72.
- 10- Naderi H, Rohani A, Aizan H, Sharir J, Kumar V. Self-esteem, gender and academic achievement of undergraduate students. *American Journal of Scientific Research*. 2009;3:26-37.
- 11- Trautwein U, Lüdtke O, Köller O, Baumert J. Self-esteem, academic self-concept, and achievement: How the learning environment moderates the dynamics of self-concept. *Journal of*

Personality and Social Psychology. 2006;90(no. 2):334–349.

12- Booth MZ, Gerard JM. Self-esteem and academic achievement: a comparative study of adolescent students in England and the United States. *A Journal of Comparative and International Education*. 2011 Sep; 41(5): 629–648.

13- Azizi M, Khamseh F, Rahimi A, Barati M. The relationship between self-esteem and depression in nursing students of a selected medical university in Tehran. *Journal of Nursing Education*. 2013;1(1):28-34. (persian)

14- Edward D, Burnard P, Bennett K, Hebden U. A longitudinal study of stress and self-esteem in student nurses. *Journal of Nurse Education Today*. 2010;30:78-84.

15- Peyrovi H, Ghezelbash S, Ghorbani A, Inanloo M, Alizadeh H, Haghani H, et al. Relationship between Self Esteem and Demographic Variables among Undergraduate Student Nurses. *healths and care journal*. 2013;14(4):52-61. (persian)

16- Delaram M, Salehiyan T, Raeisi Z, Fourouzandeh N. Comparison of Self-esteem in Droupout and Non-Droupout Students in Shahrekord University of Medical Sciences. *Journal of Medical Education Development*, 2012;5(8):50-7. (persian)

17- Zare N , Daneshpajooch F , Amini M , Razeghi M , Fallahzadeh M. The Relationship between Self-esteem, General Health and Academic Achievement in Students of Shiraz University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*. 2007;7(1):59-67. (persian)

18- Janati Y, Musavi A, Azimi Lolaty H, Fani Saberi L, Hamta A , Feyzi S et al. Investigating Emotional Intelligence and Self Esteem Level Among Nursing and Midwifery Students of Mazandaran University of Medical Sciences in 2010. *Journal Mazand University of Medical Science*. 2012;22(supple 1):254-60. (persian)

19- Hosseini MA, Dejkam M, Mirlashari J. Correlation between Academic Achievement and Self-esteem in Rehabilitation Students in Tehran University of Social Welfare & Rehabilitation. *Iranian Journal of Medical Education*. 2007;7(1):137-42. (persian)

20- Molavi P, Rostami Kh, Fadaiinaini A, Mohammadnia H, Rasolzadeh B. Survey of effective factors in the decline in academic motivation in medical sciences. *journal of medical council of IRAN*. 2005;1(25):53-8. (persian)

21- Rezaei-Dehaghani A, Paki S, Keshvari M. The relationship between family functioning and self-esteem in female high school students of Isfahan, Iran, in 2013-2014. *Iran J Nurs Midwifery Res*. 2015;20(3):371-7.

22- Wickline VB. Ethnic differences in the self-esteem /academic achievement relationship: ameta-analysis. Available from: <http://ericedgov/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/detailmini.jsp?> 2006.

23- Ghezelbash S, Rahmani F, Peyrovi Hamid , Inanloo M, Shekarchian S. Comparison of Self-Esteem Among First to Fourth Year Nursing Students From Universities of Medical Sciences in Tehran. *Thrita*, 2015 March; 4(1): e24336.

A Comparative Study of self-esteem in nursing and midwifery students of Islamic Azad University of Rasht and its correlation with academic success

Alizadeh Sh¹,* Namazi A², Kouchakzadeh talami S³

1- Ph.D. Candidate in Reproductive Health and scientific member of midwifery, Department of midwifery, Branch Islamic Azad University of Rasht, Iran.

2- Scientific member of Midwifery and MS in Midwifery, Department of midwifery, Islamic Azad University of Rasht, Iran (**Corresponding Author**)

E-mail: anamazi55@yahoo.com

3- Scientific member of Nursing and MS in nursing, Department of nursing, Branch Islamic Azad University of Rasht, Iran.

Abstract

Introduction: self-esteem is one of the most important factors of personality development in humans. It is feelings and responses that a person holds toward himself or herself. The relationship between self-esteem and academic success are different. This study aimed to compare the self-esteem and its correlation with their academic success in the nursing and midwifery students at Islamic Azad University, Rasht, Iran.

Method: This is a descriptive-analysis study conducted on 473 midwifery students who are studying at Islamic Azad University of Rasht in the second semester of academic year 2012-2013. Data were collected using a tow part questionnaire: personal information and cooper smith Self-Esteem Inventory. The academic success was measured by the prior semester grade point average. To analyze the data, descriptive statistics (mean and standard deviation) and inferential statistics (Pearson correlation and Student's t-test) were used.

Results: The results showed that the mean score of self-esteem among midwifery and nursing students was $32/49 \pm 4/45$ and $32/58 \pm 4/43$, respectively. There was no significant relationship between self-esteem level among midwifery and nursing students ($p=0/82$). Also, there was no significant correlation between self-esteem level and the scores of academic achievement in two groups: midwifery and nursing students. ($p>0/05$)

Conclusion: According to the findings, the majority of students had high self-esteem. It seemed that more attention to this concept is needed to enhance students' mental health and academic success. Therefore, developing educational programs plays a great role on the self-esteem of the students.

Keywords: self-esteem, nursing student; midwifery student, academic success

Received: 20 July 2014

Accepted: 30 November 2015